

Stärkta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Finansförbundet har getts möjlighet att yttra sig över remissen Stärkta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism- SOU 2021:42.

Finansförbundet delar uppfattningen om att både tydligare vägledning från Finansinspektionen och ökat informationsutbyte mellan verksamhetsutövare och myndigheter kan stärka verksamhetsutövarnas arbete mot penningtvätt.

Finansförbundet har i huvudsak lämnat synpunkter på utredningens delar gällande Finansinspektionens tillsyn samt informationsutbyte. Gällande möjligheten till ökat informationsutbyte genom särskild beslutad samverkan har Finansförbundet framförallt kommenterat på hur de finansanställda kan påverkas av förslagen kring hantering av sekretessbelagd information.

Del B Finansinspektionens tillsyn

Tydliggörande av hållbarhetsaspekten i Finansinspektionens arbete mot penningtvätt

Finansförbundet håller med utredningen om att kopplingen mellan arbetet mot penningtvätt och en hållbar utveckling kan tydliggöras hos Finansinspektionen. Genom att göra en tydlig koppling till just målet om hållbar utveckling finns det ännu ett motiv för Finansinspektionen att undersöka fler typer av verksamhetsutövare än vad som, enligt utredningen, görs i dagsläget. På så sätt stärks möjligheterna att ytterligare komma åt organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Det målet återfinns i Agenda 2030 mål 16.4 om att bekämpa organiserad brottslighet och olagliga finans- och vapenflöden. Att fler typer av företag undersöks av Finansinspektionen ger dels en bättre bild av hur regel efterlevnaden ser ut i hela finanssektorn men stärker också möjligheterna att komma åt penningtvätt och illegal verksamhet på en bredare front i samhället.

Brist på vägledande information

För att verksamhetsutövarna ska bedriva ett effektivt arbete enligt penningtvättsregelverket är det väldigt viktigt med kommunikation och dialog mellan Finansinspektionen och verksamhetsutövare. Det är exempelvis värdefullt för verksamhetsutövare att veta och förstå vilka tillsynsaktiviteter som de har att vänta från Finansinspektionen, gärna på längre sikt. Finansförbundet anser också att det är positivt att det redan har skett förändringar gällande exempelvis motivering i avskrivningsbeslut från Finansinspektionen och återkoppling på rapporteringen från Finanspolisen. Finansförbundet noterar den tillsynsrapport om den periodiska rapporteringen som publicerades i juni i år av Finansinspektionen och tycker att det är ett steg på vägen i bättre återkoppling. Det skulle vara värdefullt om Finansinspektionen finner ett sätt att regelbundet återkoppla på verksamhetsutövarnas periodiska rapportering.

Vägledning och tydliga motiveringar från Finansinspektionen hjälper verksamhetsutövare i tolkningen av regelverket och Finansförbundet delar uppfattningen om att det därför spelar en väldigt viktig roll i det förebyggandet arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Olika former av vägledning och information från Finansinspektionen gör arbetet mer effektivt för de anställda hos verksamhetsutövarna som ska tolka och applicera regelverket i sin verksamhet. Finansförbundet menar att ökad kommunikation från Finansinspektion är av yttersta vikt för att utveckla och effektivisera verksamhetsutövarnas arbete mot penningtvätt.

Del C Informationsutbyte

Finansförbundet noterar att utredningen vid flera tillfällen beskriver hur verksamhetsutövarna, inom ramen för lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, utför närliggande polisiära och brottsbekämpande uppgifter. I och med förslagen i utredningen läggs ännu större ansvar på verksamhetsutövare att förebygga och förhindra penningtvätt. Verksamhetsutövarna får därmed ytterligare ansvar i brottsbekämpande uppgifter, något Finansförbundet anser att det saknas en diskussion om. Att få del av ytterligare information från myndigheter och andra verksamhetsutövare kan stärka verksamhetsutövarnas arbete mot penningtvätt samtidigt som det gör deras uppdrag än mer polisiärt med ytterligare ansvar för arbetet mot penningtvätt.

Eftersom verksamhetsutövarna är ålagda det viktiga och långtgående uppdraget att vidta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism borde de också ges rätt förutsättningar att utföra sitt uppdrag att just förebygga, upptäcka och rapportera misstänkt penningtvätt. Det skulle förenklas både genom mer vägledning från myndighetshåll och genom just informationsdelning mellan företag, vid ett transaktionssamband, och mellan företag och myndighet. Finansförbundet anser att ökad informationsdelning skulle effektivisera arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism för både myndigheter och verksamhetsutövare. Men ett ökat informationsutbyte förutsätter att den information som delas är nödvändig och begränsad med tydliga förutsättningar för hur och vad som får delas om enskilda då denna delning och misstänkliggörande kan få förödande konsekvenser för den enskilda.

Banksekretess, tystnadsplikt och sekretessbelagda uppgifter från myndigheter

Som konsekvens av förslaget om utökad informationsdelning vill Finansförbundet framhålla vikten av att i de fall när banksekretessen och tystnadsplikten ska frångås finns tydliga riktlinjer hur berörda anställda hos verksamhetsutövarna ska agera för att inte anses bryta mot regelverken. De anställda hos verksamhetsutövarna måste känna sig helt trygga med vilken information de får dela med myndigheter och andra verksamhetsutövare.

Kopplat till ovan nämnda fråga är möjligheten att finansanställda inom ramen för en särskilt beslutad samverkan får ta del av sekretessbelagda uppgifter från myndigheter genom ett förbehåll. Den möjligheten innebär ett stort ansvar för den anställde hos verksamhetsutövaren. Om den anställde röjer någon av de sekretessbelagda uppgifterna kan denne dömas för brott mot tystnadsplikten. Utredningen förhåller sig endast till detta ansvar genom att skriva på s 301 i utredningen att "(d)et är lämpligt att i ett förbehåll upplysa om det." Finansförbundet menar att det måste råda tydlighet om förutsättningarna för den typen av informationsdelning och inte finnas några oklarheter i

vilket ansvar som gäller innan verksamhetsutövaren får del av de sekretessbelagda uppgifterna.

Verksamhetsutövaren ställs inför ett flertal frågeställningar innan den kan ge sig in i ett särskilt beslutat samarbete och ta del av sekretessbelagda uppgifter från myndigheter. Vem/vilka från verksamhetsutövaren ska delta i samarbetet för att också ha rätt kompetens för att göra efterforskningar åt myndigheten? Får den anställde hos verksamhetsutövaren i något fall exempelvis dela informationen med sin närmaste chef eller till och med styrelseledamöter? Hur ska handlingen med sekretessbelagd information hanteras? Det är viktigt att det i varje fall av särskild samverkan är tydliggjort av berörd myndighet vilka regler som gäller och förutsättningarna för delningen av sekretessbelagda uppgifter. Finansförbundet menar att det är ett stort ansvar att lägga på en enskild anställd hos ett kreditinstitut och en avvägning bör därför nogt göras hos verksamhetsutövaren. Precis som det hänvisas till i utredningen har kreditinstitut tidigare lyft (Ds 2001:7) att det kan vara hämmande för anställda på kreditinstitut att arbeta under straffansvar. Frivillighet hos den anställde, tydliga riktlinjer och utbildning skulle krävas hos verksamhetsutövaren för att minska riskerna för den anställda när den tar emot de sekretessbelagda uppgifterna för att hjälpa myndigheterna i sitt brottsförebyggande arbete.

Övrigt

Finansförbundet noterar att det i utredningen saknas en konsekvensanalys för anställda i finanssektorn. Finansförbundet anser att alla nya lagförslag på området bör innehålla en gedigen konsekvensutredning för vilka konsekvenserna blir för de anställda inom finanssektorn. De finansanställda utför dagligen det viktiga och långtgående uppdraget att vidta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, något som vid flera tillfällen hänvisas till som närliggande polisiära eller brottsbekämpande uppgifter i utredningen. Finansförbundet anser att en konsekvensanalys för de finansanställda därför bör vara en självklarhet.

Utredningens konsekvensanalys för verksamhetsutövare menar att förslagen om informationsdelning inte innebär några ytterligare uppgifter för verksamhetsutövare. Visserligen är samarbetet frivilligt, men att verksamhetsutövare skulle avstå att gå in i ett särskilt samarbete när de blir tillfrågade av en myndighet tror Finansförbundet kommer tillhöra ovanligheterna. Finansförbundet menar att nya uppgifter och nytt ansvar faktiskt läggs på verksamhetsutövarna och de anställda. Verksamhetsutövarna får än mer ett polisiärt uppdrag i och med den utökade informationsdelningen och ställs inför många nya frågeställningar gällande bland annat sekretessbelagda uppgifter och tystnadsplikt.

Ulrika Boëthius
Förbundsordförande Finansförbundet

Ella Sjödin
Föredragande